

BẢO TỒN PHÁT TRIỂN VĂN HÓA NHÂN HỌC TRONG NGHỆ THUẬT HÁT XẨM

Đặng Kim Thoa

Viện Văn hóa Nghệ thuật quốc gia Việt Nam

Hát xẩm còn nhiều ý kiến khác nhau về thời gian ra đời, nhưng có thể khẳng định: hát xẩm là nghệ thuật diễn xướng dân gian ra đời dưới chế độ phong kiến Việt Nam tồn tại từ dân gian đến xã hội đương đại.

Hát xẩm phát triển trên mọi miền đất nước, riêng ở các tỉnh phía Bắc hát xẩm tổ chức theo phường, hội, phong chức cho nghệ nhân gọi là Ông trùm, Bà trùm, có lễ giỗ tổ hai năm một lần vào đầu mùa xuân. Những nghệ nhân hát xẩm có quy ước tôn chỉ đi hát, giữ tính bản thiện của người lao động. Hát xẩm miền Trung và Nam Bộ thì tự do tài tử hơn, nên đã tạo ra bản sắc văn hóa nghệ thuật nhân học đặc sắc, độc đáo của mỗi vùng, miền.

Hát xẩm miền Trung thường hát những bài dân ca Trung Bộ, hát bài hát Pháp, hát tân nhạc, hát tuồng, không hát những làn điệu xẩm Bắc. Hát xẩm miền Nam không hát làn điệu xẩm Bắc, xẩm miền Trung, mà hát dân ca Nam Bộ, ca cải lương, hát bài hát Pháp, hát tân nhạc... Hát xẩm miền Trung và Nam Bộ không tổ chức quy ước như ngoài miền Bắc, mà hành nghề tự do trong dân chúng.

Nội dung hát xẩm là đề cao tính hiếu nghĩa, ngợi ca tình yêu quê hương, tình yêu trai gái đậm tính văn hóa nhân văn, nghệ thuật nhân học. Vì thế, cần bảo tồn các giá trị văn hóa nghệ thuật hát xẩm dân gian trong môi trường tự nhiên. Cần sưu tầm, nghiên cứu hát xẩm trên ba miền đất nước để bảo tồn, phát triển hát xẩm dân gian đương đại trong thời kỳ hội nhập, toàn cầu hóa, là xây dựng nền âm nhạc Việt Nam đa sắc màu văn hóa, nghệ thuật nhân học trong thời đại mới.

